

דַּרְשֵׁנִי קַרְבֶּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • בית הכנסת פרי מגדים, צפת • השיעור נמסר במוצ"ש פרשת בשלח, תשפ"ד

לחיות חיי רוממות של אמונה

כתוב בפרשה: ויאמר ה' אל משה אמר לבני ישראל וישבו ויחננו לפני פי החירות בין מגדל ובין הים לפני בעל צפון נכחו תחננו על הים וכו' ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם בארץ סגר עליהם המדבר. ואז מה? וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם ואפקדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני ה'.

איזה מצרים ידעו כי אני ה'? את השאלה הזאת שואל אותה האבן עזרא. האבן עזרא מתרץ שני תירוצים. בתירוץ הראשון כותב האבן עזרא: איזה מצרים ידעו? אלו שנשארו במצרים. מן הסתם פרעה אמר להם "אנחנו יוצאים, לקחתי 600 רכב בחור, אל תדאגו, אנחנו נחזיר את עם ישראל לפה בחזרה". והוא לקח את הבחורים המבחרים שיש, ובסוף גם הוא טבע, גם הוא הלך. אז אלו שנשארו במצרים, אלו יצעקו "יש אלקים! אני ה'! יש אלקים!" ככה אומר האבן עזרא בפרוש הראשון.

אי נמי, כותב האבן עזרא, ועוד יש לומר: איזה מצרים יאמרו כי אני ה'? אלו שטבעו בים, רגע לפני שיטבעו – הרי הם תכננו כל מיני תכנונים – רגע לפני שיטבעו הם יצעקו "יש אלקים!" ויטבעו ומתו.

אומר ה"אור יהל" על הפרשה שלנו, הרב "אור יהל" כותב איזה דבר, אני אומר לכם אש אש, אש. כותב האור יהל: היה שוה לבואר עולם לעשות את כל קריעת ים סוף, איזה נסים ונפלאות, איזה עצמה זה קריעת ים סוף, איזה עצמה. כל מה שהשם עשה, כל הנסים ונפלאות שהיו שמה – לא מה שאנחנו חושבים, תקראו מדרשים, דברים מבהילים מה שהיה שמה – כל זה היה שוה למה? שאיזה גוי אחד, רגע לפני המות שלו, הוא יצעק "יש אלקים!". היה שוה לבואר עולם.

תגיד לי, מה יצא מהגוי הזה? הוא התגבר? לא, הוא מת. הלך. הוא חזר בחזרה למצרים, פתח אני יודע מה, ארגון 'ערכים' התחיל לגיי אנשים? לא, לא כלום. אתה יודע למה? כדי שיהיה רגע אחד בבריאה של אמונה. היה שוה לבואר עולם לעשות את כל הנסים ונפלאות בקריעת ים סוף.

רגע אחד של אמונה, איזה דבר גדול! מי יכול לתאר רגע אחד של אמונה? אי אפשר לתאר את הזכיות האלו של רגע אחד שבו אדם מרים את העיניים, אומר "יש אלקים, הכל משגח".

לפעמים גם תפלה לא תעזר – רק אמונה

ולא רק זה, יש את האור החיים הקדוש בפרשה שלנו: "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו". שואל האור החיים הקדוש: מה זה "מה תצעק אלי"? אני נמצא בצרה, ים לפני, מצרים מאחורי, חיות רעות משני צדדים. נו, מה אתה רוצה שאני אעשה עכשיו? מה נשאר ליהודי לעשות? להתפלל לה'. מה ה' אומר לו? "תפסיק לצעק, תפסיק לצעק. מה תצעק אלי? דבר ויסעו".

לא מובן, הרי לכולי עולמא תפלה בעת צרה דאורייתא. כל המחלקת תפלה דרבנן או דאורייתא זה תפלה רגילה. אבל בעת צרה לכולי עולמא דאורייתא. מה שיה' לומר "אל תתפלל!"

תשמעו מה שכותב האור החיים הקדוש, אני אומר לכם, זה אור החיים נפלא, נפלא, אלף פעמים. כותב האור החיים הקדוש: כשמתדוין מקטרגת על עם ישראל או על יחיד, גם אם התפלל עד מחר, לא יעזר. יש דבר כזה שתפלה שתתפלל לא תעזר, שום דבר לא יעזר. מה נן יכול לעשות? הדבר היחיד, אומר האור החיים הקדוש, שאפשר לעזור רחמי שמים, זה רק בזכות האמונה. אם אתה מאמין בלב שלם בה', אתה סומך עליו, יודע שזה הוא עשה את הכל, מיד מתגברים רחמים על הגן אדם, ונצול.

ולכן אומר לו בורא עולם למשה רבנו: "מה תצעק?" להתפלל לא יעזר, מדת הדין מקטרגת. "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה", אז מה עושים? סע! תאמין באלקים. מיד התגברו עליו רחמים.

איזה דבר מבהיל זה, מבהיל. אני אומר לכם, מבהיל האור החיים הקדוש הזה. תסתכלו בנבים. יש דבר שמעורר רחמים על בן אדם יותר מהכל: שבו אדם יודע שהוא משגח והכל ממנו יתברך שמו. מעורר רחמים יותר מכל התפלות שיתפלל.

האחים הקדושים שמחים בעבודת ה' בכל מצב

אתם יודעים, האחים הקדושים, רבי אלימלך מליז'נסק ורבי זושא, עשו גלות פדור הצדיקים של פעם שהיו נוהגים לעשות גלות. בדור שלנו לא צריכים גלות, גם כשאתה בבית אתה בגלות, פעם כשהיו בבית מדרש אז היו בבית מדרש, הראש שלך היה בתוך הספר. וכשהיו בבית, הראש שלך היה בבית.

היום כשאתה בבית, על מה אתה חושב? על בית מדרש. "אם הייתי יכול ללמוד", בסוף בבית לא עושה כלום, הוא רק מתכנן "אם הייתי יכול ללמוד". כשהוא נמצא בבית מדרש, "כמה אשתי צריכה עזרה, כמה אשתי צריכה עזרה". הוא לא נמצא לא פה ולא פה, כלנו בגלות.

בקצור, האחים הקדושים הלכו לעשות גלות. באותה הערה שהסתובבו, נגבו סוסים שמה. אמרו "חפשו את הגנבים". לא מצאו את הגנבים. מצאו שני אנשים זרים, אמרו "זהו, אלו גנבים". תפסו אותם, הכניסו אותם לתוך תא מעצר.

אחרי שהתרגלו לחשך, רבי זושא רואה את רבי אלימלך בוכה. "למה אתה בוכה, אחי? מה אתה בוכה? מה אתה מתרגש מהדברים האלו? זה הגלות! פשוט תשמח". אומר לו "לא, תראה לאיזה מציאות הגענו. הכניסו אותנו לחדר שבתוך החדר יש אסלה. אפילו להרהר בדברי תורה אני לא יכול להרהר. אני רוצה עכשיו ללמוד, לא יכול ללמוד".

אומר לו רבי זושא – איזה יסוד אני אומר לכם, זה יסוד בחיים שלנו – אומר לו רבי זושא: "אותו אלקים שאמר לך ללמוד, אותו אלקים אמר לך שכשיש אסלה אל תלמד. זה עבודת ה' וזה עבודת ה'. אני לא מבין, אם אתה עובד את ה', זה בדיק אותך דבר".

רבי אלימלך נהנה מהרעיון ואמר לו: "וואי, זה דבר גדול!" נתנו ימים אחד לשני והתחילו לרקד מסביב לאסלה. הם רקדו ואמרו: "עכשיו אנחנו זוכים לעבד את השם בלי דברי תורה, זה העבודת השם שלנו – לעבד את השם בלי להרהר בדברי תורה". השומר שמע אותם ורקדים שם ואמר: "אלו נראים לי לא הכי בסדר". הוא פתח את הדלת וראה אותם ורקדים מסביב לאסלה. "אה, אתם מבסוטים שיש פה אסלה? אה, מבסוטים?" לקח אותם והכניס אותם לחדר שאין בו אסלה. ושם כבר יכלו לשבת וללמד.

שני דברים למדנו מפה: דבר ראשון – הכל ממנו יתברך. אנחנו עובדים את השם. אותו אלקים שאמר לך ללמוד, אותו אלקים אמר לך לא ללמוד כשיש אסלה. זה אותה עבודת השם. זה בדיק אותך דבר. רק לנו תמיד אמרו: "תלמד, תלמד, תלמד", אבל לא אמרו לנו אף פעם "אל תלמד". זה לא אמרו לנו, אבל זה אותו אלקים.

דבר שני – הכל משגח מלמעלה. מה אתה דואג? איפה שאתה נמצא, אתה משגח. זה מעורר על האדם רחמים גדולים. המחשבות האלו שבו אדם חושב מעוררות על האדם כאלה דברים, אי אפשר לתאר. מה בן אדם יכול לזכות על ידי אמונה, אמונה ובטחון – עולמות, עולמות. מה אדם יכול לזכות!

ואתה מחיה את כלם!!!

אני רוצה לקרוא לכם איזה קטע פה בתפלה. אתם קוראים את זה כל יום, רק אני רוצה קצת, רק טפה לחיות את זה. אני אומר לכם, רק לחשב על זה – זה 'לרעד'. כל בוקר בן אדם אומר את זה. אנחנו אומרים את זה ב'ויברך דוד', ששם זה השבח של בורא עולם.

כותב שם דוד המלך: "אתה עשית את השמים, שמי השמים וכל צבאם". אתם יודעים מה הפרוש "וכל צבאם"? מה הפונה "וכל צבאם"? כמה זה? אז הגמרא במסכת חגיגה (דף ג:) אומרת: אלף אלפין ושמשוניה, ורבו רבבן קדמוהי יקומו. זאת אומרת, אלף אלפים זה לפחות מיליון, ורבו רבבן זה עשרה מיליון. אלו מספר גדוד אחד, ולגודיו אינו מספר. כל זה שמי השמים וכל צבאם.

"הארץ וכל אשר עליה" – מה פרוש המלים האלו? מה זה? אתה יודע כמה יש נמלים? אתה יודע כמה יש צמחים, כמה יש פילים? ויש אריות ונמרים? כמה יש צפרים? כמה יש דבורים? אתה יודע, יש גם בני אדם. יש גם חמאס, שמעת על חמאס? יש חמאס. יש גם חיזבאללה, יש גם איראן. יש סין, יש הודו – "כל אשר עליה".

"הימים וכל אשר בהם" – כמה זה? כמה דגים יש בים? מיליארדים, מיליארדים. עכשיו יש פה ארבע מלים. אני אומר לכם, תקשיבו. זה ארבע מלים, אני אומר לכם זה יותב מאטום. כותב דוד המלך: "ואתה מחיה את כלם". שמעתי? "ואתה מחיה את כלם". כל מה שאתה רואה בבריאה, כל מה שאתה רואה בבריאה – ממה הוא חיי מאלקים. הכל אלקים נותן זרם שכל יצור שאתה מכיר בעולם חי ממנו יתברך. הכל זה הוא. אין משהו אחר, אין שום משהו אחר. זה רק הוא יתברך שמו.

כמה צריכים לחזק אצלנו כל הזמן, ולחיות את הפסוק הזה "ואתה מחיה את כלם". בן אדם נכנס לכל מיני מצבים והוא אומר לעצמו: "יש אלקים, זה מסדר, הכל מסדר, העולם מסדר". המחשבות האלו, אי אפשר לתאר את השכר שבו אדם מקבל.

כל רגע ורגע אפשר לקים מצוות אמונה

שש מצוות תמידיות לא יפסקו מעל האדם רגע*. מה הן? להאמין שיש אלוקים, לא להאמין שיש אלהים אחרים, ליחד אותו – "שמע ישראל, ה' אלקינו ה' אחד", לאהב אותו, לירא ממנו, ולא לתור אחרי הלב והעיניים.

זה שש מצוות, חמש מתוכן מצוות אמונה. וכל כך יפה איך שספר החנוכה כותב על זה: "בכל רגע שישחשב באלו המצוות, אין קץ למתן שכרו". כל רגע – מה זה רגע? זה שניה שבו אדם חושב באלו המצוות – אין קץ. מה הפרוש שאין קץ? אין סוף, אין סוף. כמה אני אביא לך על השכר הזה? מיליארד? זה נגמר פעם אחת. מאות מיליארדים? זה נגמר. אין קץ למתן שכרו. על מה? רגע אחד של אמונה.

כשרואים את האבן עזרא, מתחילים להבין – כל קריעת ים סוף למה נבראה? בשביל רגע אחד באמונה. רגע אחד באמונה – כל זה נברא. אין קץ. תמיד אנחנו רגילים לדעת שמה שקורה בעזה – הכל ממנו יתברך. כשתגיד לי שאתה מגיע הביתה ואתה גם רעב, וארוחת צהרים לא אכלת וגם לא ארוחת בקר, ואתה יודע שבו אדם מתחיל... כבר הבטן מדברת, כבר הוא לא מדבר. מסתמא אשתי החליטה פעם לפנק אותי. והוא מגיע הביתה ואין זכר לארוחה, גם במקרה אין כלום.

תגיד לי, זה גם אלקים עשה את זה, או שזה כבר אשתי? אה? בעזה – בטוח זה אלקים.

* ממלך לראות לשון הבאור הלכה סימן ד"ה הוא כלל גדול בתורה, מה שהביא את לשון ספר החנוכה.

מה אני עושה... היום לא למדתי תורה

ספר איזה אברך: "ברוך השם התברכתי בבית מלא ילדים. תשע בנים, שלש בנות. אל תשאל, הילדים שזכיתי בהם זה ילדים שגם ריטלין לא עוזר. לא שעוזר ריטלין, אין לנו בבית כלי זכוכית, אנחנו משתמשים רק בפלסטיק רך. גם פלסטיק קשה, קשיח, לא מחזיק. אני את הבית לא צבעתי אותו אולי 10 שנים. כי באותו יום שצבעתי לכבוד פסח, למחרת מצאתי הכל מקשקש. הבית הרוס, אין לי בבית מה לשבור. אין מה לשבור כי מה שהיה כבר נשבר. כלום, כלום, אין לי כלום בבית.

אתה יודע, עכשיו איך שהוא משעת הלמודים אני ברוך השם הולך לכולל. הילדים הולכים לחידרים שהרבה שילהם גם יהנו. ובקרב הם חוזרים, זה ברוך השם הכל בסדר. הגיעה שנה שעברה פסח. כשפסח, כשהילדים יצאו עכשיו ד' בניסן, הילדים יצאו לבין הזמנים. בוא נראה אותך מתמודד עכשיו, גם לנקות את הבית לפסח, גם עוד תשע בנים. נראה אותך בבית מתמודד אתם. מאיפה אני יכול למצא כוחות להתמודד עם זה, ממש הייתי צריך להיות 'סופרמן'. מה הייתי צריך לעשות בשביל להחזיק אותם? טוב, עד שבסוף, ברוך השם, הכל נרגע. 10 בלילה, אני אומר לעצמי, היום לא למדתי. בין הזמנים היום, לא למדת תורה היום."

אבל אתה יודע, אני מתש, אין לי פח כלום. אין לי פח! גם נקינות, גם צריך לעזר, וגם וגם! פו, אבל לא למדתי. אומר, הייתי בקצה נסיון, אף אחד לא יכול לתאר את הנסיון. בסוף אמרתי לעצמי, אני צריך ללמד תורה! אני בא ללמד! בדרך שאני הולך, אני אומר לעצמי, תראה, אם אתה מחליט ללמד, אז תלמד עד הסוף.

באמת הרגשה טובה היה לי, נכנסתי לבית מדרש, החלטתי ללמד, לקחתי גמרא שאני אוהב והתחלתי ללמד. שעתים למדתי טוב. הייתי בנסיון גדול, פתאום הגיע אלי בערב ב-12 איזה אחד האברכים, אומר לי חמי מחלק קמחא דפסחא, תראה כבר נגמרה הרשימה, ואני רואה אותך 12 בלילה לומד, אני אגיד לחמי, אתה תהיה בתוך הרשימה. הביא לי איזה ארגז, משהו כזה, אני יודע מה, אולי איזה מעטפה עם איזה 200, 300 ש"ח. לא הרבה, אין הרבה יותר מזה.

באמת הוא רשם אותי, ויומים לפני פסח, מישוה מתקשר אלי, אומר לי, שמעתי עליך שאתה אברך לומד 12 בלילה, בלי להפסיק. שתקתי. אמרתי זה בלי להפסיק, שעתים למדתי היום, איזה בלי להפסיק. אבל הוא אמר לומד בלי להפסיק, עד 12 בלילה, איזה אברך רציני, טוב, אז יש לי פה ארגז. קבלתי ארגז ועוד.

אחר כך זמן אומר, אני מקבל טלפון מחמוי של הבן אדם הזה אומר תשמע טסתי חוץ לארץ, אמרתי לאחד הגבירים הגדולים, אני מחזיק 16 אברכים שאין להם בעולם כלום, רק למוד תורה, ובה תראה אותם 12 בלילה, לומדים. אמר לי הגביר הזה, פאלה אברכים רציניים עלי, אני רוצה להיות שתף עם פאלה אברכים, אני נותן לך אברך 7 אלף שקל. ברוך השם, כבר עבר שמונה חדשים ואני כל חדש מקבל בחשבון, הוא מתקשר כדי לקבל את פרטי החשבון, אני מקבל בחשבון 7 אלף שקל, כבר במשך איזה שמונה חדשים אני מקבל את הסכום הזה.

אתה יודע מאיפה זה הגיע? מהרגע הזה אני אלך ללמד או לא אלך ללמד. אתה פטור, באמת פטור אחרי מה שעשית יום שלם עם פאלה ילדים. אבל שבו אדם יודע, יש בחיים של בן אדם שני מצבים. יש בחיים של הבן אדם "זה אלי" ויש "אלקי אבי". זה שאתה הולך עם השם באש ובמים ויש אלקי אבי. כשבו אדם יודע לנצל את הרגעים האלו של "זה אלי", הסייעתא דשמיא פזאת גדולה שאי אפשר לתאר אותה.

לחיות עכשיו בזה הרגע חיים של רוממות

חו"ל אומרים, שוב יום אחד לפני מיתתך. חו"ל דורשים, וכי יודע מתי ימות? אומרת הגמרא, אדרבה. וכי בן אדם כל הזמן צריך לחשב ולהיות בדקאון, אולי מחור אני אמות? לא, לא, זה לא החשבון ככה.

בואו נעשה רגע את החשבון, עם דגמא מוחשית. נפטר איזה אברך אחד, כמה פתע פתאום. תאר לך, שהיו נותנים לאברך הזה לחזור הביתה ליום אחד. ואומרים לו קבלת אשור, למדת טוב, תחזר הביתה יום אחד.

הוא מגיע הביתה, מה אתם אומרים? הוא יגיד לאשתו, תגידי לי, למה יש כלים בתוך הכיור? למה הרצפה לא שטופה? הוא ידבר על זה או לא ידבר על זה? בחיים לא! למה? למה לא? כי עכשיו הוא חי חיים אחרים. זה שטויות אלו, הפלים לא פלים, זה שטויות, איזה שטויות אלו.

מדברים ברמה גבוהה, מדברים ברוחניות עכשיו, מי מדבר על שטויות האלו בכלל? כשחו"ל אמרו, שוב יום אחד לפני מיתתך, הפרוש, תתחיל לחיות חיי רוממות, תתחיל להבין, יש יום אחד שאתה חי, מה עושים ביום הזה. תפסיק לחיות כמו ילד קטן, תפסיק! תתחיל לחיות חיי רוממות, זה הפונה, לא שיחשב סתם שמחר ימות.

קצור לחיות חיי רוממות. הזכרנו אמונה, לחיות את אמונה, לדבר דבורי אמונה, ביום יום שלנו. לא פשוט גם במקומות אחרים, אבל ביום יום שלנו להכניס את בורא עולם לתוך התמונה, זה מעורר רחמים גדולים על הבן אדם. ודבר שני לזכר שכשבו אדם הולך עם השם באש ובמים, זה אלי, אז תדע שאלקים נותן לו די ואנוהו, אני והוא זה סיעיעתא דשמיא פזאת גדולה שאי אפשר לתאר אותה. והשם יעזרנו על דבר כבוד שמו זמן ואמן.

מה, יש שאלה בכלל? כל אלו שמתו בעזה - זה בטוח מאלקים. תגידי לי, כשאין לך ארוחת צהרים, מה אתה אומר? אה, זה גם אלקים? או לא? שם מתחילה העבודה שלנו.

יש רגעים באמונה שבו אדם פתאום מתחיל לחשב. וואי, איך הוא צריך לנסע? הוא צריך לנסע לבני ברק. הוא אומר: "אני ארוץ להתפלל מנחה ואני רץ לתפס את ה..." ודוידקי הגיע איזה חזן. מה אני אגיד לך? בא לו לנגן עכשיו נגינים.

סליחה, אדוני, עכשיו זה לא הזמן לנגונים. ובא לו עכשיו החזן הזה, פתאום נהיה הארוץ, מתחיל שמונה עשרה, לא גומר. נו, מה קורה עכשיו? תגידי לי, אתה גם מאמין שזה מאלקים? או רק בעזה שם זה אלקים? מה אתה אומר, פה זה גם אלקים? או שפה כבר זה כבר בעיה?

ואדם רץ, רץ, הנה צריך לנסע לכולל, רץ, הגיע עד התחנה לאוטובוס. הנה סגר את הדלת ונסע. מה אתה אומר? אה, צריך להתלונן עליו? איפה אלקים נעלם בתמונה?

יש רגעים שבו אדם צריך לדעת - זה הכל מנהל. מה אתה חושב? הרגעים האלו? מי יודע? אולי בן אדם נבא בעולם בשביל הרגעים האלה. אולי בן אדם נבא בעולם בשביל רגע אחד שבו אדם יאמר: "זה ממנו יתברך". הרגעים האלו של האמונה, כאלה גדולים, שלפי האור החיים הקדוש מעורר עליך רחמים גם במקום שתפלות לא מתקבלות. גם כשבו אדם אין לו סכוי לישועה, כשאתה מתחיל לחיות אמונה זה אחרת לגמרי.

אבא שלו התפלל עליו שיהיה שחקן פדורגל

אני קופץ למשהו אחר, אני מסים. ספר ראש ושיבת יד אהרן, אני אומר לכם תשמעו את הקשטיה. הקשטיה הזאת, אני מאמין שהרבה שואלים אותה, הרבה מקשים את הקשטיה הזאת. וגם הוא הקשה את הקשטיה הזאת ותשמעו את התירוץ. אני אומר לכם זה נורא! תירוץ אש!

ספר ראש ושיבת יד אהרן, הרב ליכטנשטיין, שהיה לו איזה בחור שלמד בישיבה קטנה של מתחזקים. ואחר כך הוא למד טוב והגיע אצלו לשיבה. והוא נהיה אחד הבחורים בישיבה, עליו! ממש עליו גדול מאד. אומר הגענו, היה שדוך. עכשיו אני אמרתי, פזה בחור אני מגיע גם לאירוסין. זה לא בחור סתם, זה בחור באמת פצצה.

אני מגיע לאירוסין, אני רואה את ההורים שלו מחללי שבתות. ספק דתיים. גם בלי כפה. אני מאמין שאבא שלו התפלל שהוא יהיה שחקן פדורגל. אמא שלו מעולם לא הדליקה נרות שבת, אני לא מבין. אז תגידי לי מאיפה יצא פזה ילד?

את השאלה הזאת, הוא אומר: אני נסעתי לאחר האירוסין לרב דב לנדאו לשאל אותו את השאלה. כבוד הרב, יש לי בישיבה בחורים שההורים שלהם, האבא מתפלל עליהם יום יום, והאמא בוכה בהדלקת נרות. ומה אני אגיד לך? הילד? ספק. אה בסדר, סוחב. והבחור הזה לא עשה כלום בחיים שלו, אבא שלו התפלל שיהיה שחקן פדורגל ואמא שלו בכלל לא מכירה אותו, תגידי מאיפה יצא העלוי הזה?

איזה שאלה מפוצצת אומר לו הרב דב לנדאו: השל"ה הקדוש כבר שאל את זה. זה לא שאלה של היום. השל"ה הקדוש כותב, זה הפרשה של השבוע: "זה אלי ואנוהו, אלקי אבי וארוממנהו". יש שתי בחינות לבן אדם.

ללכת עם השם באש ובמים

כותב השל"ה הקדוש: יש בחינה "זה אלי". בן אדם אומר "אני, זה האלקים שלי". איך אומרים? כשאתה אומר "זה האלקים שלי", הכונה "אני הולך, אני מת עליו". מה מת עליו? מה שהוא אומר "אני מת עד הסוף, אני הולך באש ובמים". זה אלי, זה אלקים שלי. "ואנוהו" - אני והוא. אלקים נותן לו יד ביד, הולך אתו.

אבל אם זה "אלקי אבי", תגידי למה אתה דתי? בגלל שאבא שלי דתי. זה האלקים של אבא שלי, "אלקי אבי". בסדר, "אני ארוממנהו", אבל שאני אתן לך יד? "ואנוהו"? זה רק מי שמאמין שזה אלי. הילד הזה, אומר לו הרב דב לנדאו, הילד הזה ידע שרק אלקים יכול לעזר לו. אתה יודע בכמה נסיונות הוא עמד? אתה שואל שאלות: אין שאלות יותר.

כשעומדים בנסיונות ואתה הולך עם השם עד הסוף, גם כשקשה לך, שלא מסתדר ולא הולך, אתה הולך עם השם. זה "ואנוהו", זה אני והוא. אבל אם רק יש "אלקי אבי", בסדר... אנחנו יודעים - גדלנו בבית דתי, זה הסתם אנחנו עושים את כל המצוות, כבר יש לנו את זה מאבא. אה ככה? אז בורא עולם, בסדר, "וארוממנהו", אבל לא זה לא זה, לא "אני והוא". זה התשובה. כל אחד מאתנו עומד בנסיונות. יש מציאות שבורא עולם יתן לך די, ירומם אותך, יקח אותך לרומם אותך להצלחה. מתי זה? מתי שבו אדם הולך עם השם גם כשלא מסתדר לו.

אני הולך עם השם. תשמע, אבל ערביה, אומר לו בן אדם: "ערביה, 12 בלילה, איזה קר בחוץ, 12 בלילה, יש פה גביאלא, 12 בלילה, ערביה". פו, אבל יש שלג בחוץ. מה עושים? אז אם זה "זה אלי", מה זה "זה אלי"? אני הולך עם השם באש ובמים. שלג לא שלג, לא מענין, הולך אתו. זה כבר חשבון אחר, החשבון, החשבון כבר אחר.

הוא צריך לנסע לאיזה מקום, אבל אם תסיע, לא תספיק מנחה בדרך. מה עושים? תשמע, מסתמא, אולי בדרך, אולי, אתה יודע, אולי בדרך במפגש נעשה איזה קדשה. אתה נוסע, או לא נוסע? אתה עכשיו בנסיון. מה חשבת? אתה לא חזב לנסע. יש מנחה לפני הכל, אתה לא חזב לנסע.